

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1919 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande ändring i 2 kap. 3 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

Närvarande: herrar Dahl, von Sneidern, Ernst Lindblad, Jacob Larsson, Boberg, Frändén, Stenström,*) von Essen, Lindström,*) Magnusson i Kalmar, Andersson i Knäppinge, Nilsson i Vibberbo, Bäckman, Karlsson i Nynäshamn, Johansson i Sollefteå*) och Johansson i Vittinge.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 14 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 224, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

innefattande ändring i 2 kap. 3 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

Härigenom förordnas som följer:

Vad i 2 kap. 3 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom stadgas utgöre ej hinder att vid upplåtelse av jord på
Bihang till riksdagens protokoll 1919. 9 saml. 2 avd. 21 häft. (Nr 33.) 1

arrende för kronans räkning arrendatorn tillförbindes att efter uppsägning avstå fastigheten eller del därav, där Konungen det påfordrar för områdets användande till sådant eget hem, för vars förvärvande egnahemslån kan utgå. Avträdes område enligt vad nu är sagt, njute arrendatorn skadestånd. Utgör området endast en del av fastigheten, njute han ock skälig nedsättning i arrendeavgiften samt vare, om ej minskningen i fastighetens ägor är av allenast ringa betydelse, berättigad att uppsäga arrendet; dock må ej uppsägning ske efter det ett år förflutit från det området avträdde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Förevarande förslag är närmast föranlett av en riksdagens skrivelse den 12 juni 1918, däri riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes för 1919 års riksdag framlägga förslag till sådana ändrade lagbestämmelser, att de hinder, som för närvarande mötte mot att under löpande arrendetid från kronoegendom upplåta lägenheter, undanröjdes.

Förslaget går så till vida utöver vad riksdagen sålunda begärt, som enligt detsamma arrendator kan tillförbindas att avstå hela den arrenderade fastigheten.

Det torde kunna invändas, att även om sociala hänsyn må berättiga till beredande av möjlighet till visst intrång på förvärvad nyttjanderätt till kronoegendom, därav ej obetingat borde följa, att man bör utsträcka otryggheten av arrendatorns ställning därhän, att han skall vara underkastad äventyret att gå förlustig nyttjanderätten i dess helhet.

Då utskottet emellertid stannat vid att tillstyrka propositionen oförändrad, har utskottet föranletts härtill, dels av hänsyn till att jordkolonisationen bör kraftigt befrämjas, dels av det förhållande, att vissa av kronans jordbruksdomäner genom läge och beskaffenhet torde erbjuda särskild lämplig förutsättning för åtgärder i dylikt syfte.

Dock anser sig utskottet böra uttala det antagandet, att det förbehåll, som enligt den föreslagna bestämmelsen möjliggöres, måtte med varsamhet tillämpas och i sin vidsträcktaste omfattning komma till användning, endast då synnerliga skäl därtill föranleda.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande proposition måtte av riksdagen
bifallas.

Stockholm den 9 maj 1919.

På andra lagutskottets vägnar:

ADOLF DAHL.

Reservationer:

A) av herrar *Lindblad*, *Boberg* och *Andersson* i Knäppinge, vilka anför:

»Riksdagen har aldrig begärt, att möjlighet skulle beredas under löpande arrendeperioden disponera för egnahemsändamål annat än *delar* av utarrenderad kronoegendom. I allmänhet måste också dylikt brytande av arrendeavtal medföra att jorden i fråga, som sedermera skulle bli eget hem, skulle ställa sig alldeles för dyr för egnahemsspekulanten, därest icke kronan skulle ikläda sig särskilda uppoffringar härför. Så brådskande kan egnahemsbildandet ej vara, att icke uppdelandet av kronans domäner kan med fördel utsträckas till en tjuguarstid framåt, varunder samtliga domäner bli arrendelediga och underkastas ny värdering. Det kan icke förnekas att därigenom egnahemsbildningen på ett normalt sätt tillgodoses.

Då man nu kan antaga, att de vid årets riksdag föreslagna åtgärderna för egnahemssakens kraftigare bedrivande, nämligen särskilda anslag till egnahemskonsulenter, till jordförmedling och en särskild nyinrättad avdelning inom jordbruksdepartementet — om de komma till utförande — med säkerhet leda till ett snabbt forcerande av egnahemsbildning just å kronodomänerna, så har man att befara, att det nya förbehållet skulle komma att vålla en betänklig osäkerhet för kronans arrendatorer, vilket i sin ordning skulle vålla en avgjord nedgång i domänernas arrendevärdering. *Optionsrätten* till nytt arrende, som man hittills satt så stort värde på och som onekligen varit till fördel för

egendomarnas skötsel, skulle också därigenom göras tämligen värdelös eller illusorisk.

Vill man åter hava kronodomäner än mera i sin hand för egnahemsbildning, så är det ju blott att förkorta arrendeperioderna till att omfatta i regel 10 år i stället för som praxis nu är: 20 år. Det är för arrendatorn odisputabelt fördelaktigare att på så vis med någon visshet kunna styra om sin ekonomi, än att efter en relativt kort uppsägningstid få avstå kanske hela den arrenderade egendomen. Vilket skadestånd som kan tillfalla honom är ju alltid ovisst och kan nog aldrig uppväga en fullkomligt oförberedd realisation av inventarier och gröda, om detta sker i en oläglig tid.

Vi hava med anledning härav inom utskottet yrkat, att lagen måtte erhålla följande lydelse:

»Härigenom förordnas som följer:

Vad i 2 kap. 3 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom stadgas utgöra ej hinder att vid upplåtelse av jord på arrende för kronans räkning arrendatorn tillförbindes att efter uppsägning avstå *en eller flera delar av fastigheten, dock i fråga om åkerjorden endast mindre väsentliga sådana och sammanlagt högst en tredjedel av åkerarealen*, där Konungen det påfördrar för områdets användande till sådant eget hem, för vars förvärvande egnahemslån kan utgå. Avträdes område enligt vad nu är sagt, njute arrendatorn skadestånd *jämte* skälig nedsättning i arrendeavgiften samt vare, om ej minskningen i fastighetens ägor är av allenast ringa betydelse, berättigad att uppsäga arrendet; dock må ej uppsägning ske efter det ett år förflutit från det området avträddes.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919.»

B) av herr *Magnusson* i Kalmar, beträffande viss del av motiveringen.
